

İnsanın, Allah'a yaklaşmakta ve onu razı etmekteki en önemli donanımı nelerdir?

Nasıl bir meyve, ağacın en uzağında ve en üstünde bulunur, ama ağacın bütün özelliklerini ve irsiyetini içinde program ve plan şeklinde bulundurur. Bir şekilde meyve, ağacın bir özeti bir modeli hükmündedir.

Aynı şekilde insan da şu kâinat ağacının bir meyvesi bir neticesi gibidir; kâinatın bütün hususiyetleri ve incelikleri insanın mahiyetine ince ve latif bir hat ile yazılmıştır. Âdeta kâinat küçültülüp ve preslenip insanın mahiyetinde ve özellikle de kalbinde dürülmüş bir top kumaş gibidir. İnsan mahiyeti açılrsa kâinat olur, kâinat dürülse insan olur, bir genişliğe ve mahiyete sahip insan ve kalbi. *İlahi isimlerin temerküz edip toplandığı yerdir **kalb-i insan**.*

Evet, insan fitrat ve mahiyet olarak Allah'ı bilmek ve tanımak üzerine tasarlanmıştır. İnsanın mahiyetindeki her bir cihaz ve duygu, Allah'ı tanımak ve bilmek yolunda önemli bir pencere ve keskin bir kapıdır. İnsanın bu pencere ve kapıları, Onu tanımak ve bilmek yolunda sarf etmesi gerekiyor. Yoksa sarf etme iradesini göstermez ise, o pencere ve kapılar kapalı kalır ve bir işe yaramaz.

Diğer bir husus, insan mahiyeti mizaç ve fitrat olarak belki Allah'ı tanımak ve bilmek üzere tasarlanmış olabilir. Lakin Allah bu fitrat ve mahiyeti de bir rehber ve bir yol göstericiye muhtaç kılmıştır. Yani insan kendi başına Allah'ı tam anlamıyla bulamaz, bunun için dinlere ve peygamberlere muhtaçtır. Şayet insan, akli ve sair cihazları ile Allah'ı ve neyin hak neyin batıl olduğunu bulabilse idi, din ve peygamberlere ihtiyaç kalmazdı, herkes hakkı ve doğruyu kendisi bulabilirdi. Halbuki durum böyle değildir, insanlığın aklını simgeleyen felsefeye bakıldığında, insanlığın hakkı ve doğruyu bütünü ve ihata ile göremediğini anlarız.

Özet olarak, insan, fitratındaki Allah'ı tanımak ve bilmek üzere tasarlanmış olan duygu ve cihazlarını vahyin terbiyesi ile birleştirip iradesini bu yönde kullanır ise, o zaman hakkı ile Allah'ı bilebilir ve bulabilir. Bu sıralamadan birisi eksik olursa, bu bilme ve bulma ameliyesi gerçekleşmez ve neticesiz kalır. Akli vahye tercih edenlerin hâli buna güzel bir numunedir.

Farabi, İbn-i Sina gibi dahi filozoflar vahye tam teslim olmayıp soyut akılları ile hareket ettikleri için, birçok noktada hakkı bulamamışlar, hatta İmam Gazali (ra) göre üç noktada şirke ve küfre düşmüşler. Dahî filozoflar böyle olursa, avam insanlar ne yapmaz...

İnsanın Allah'a yaklaşmakta ve onu razı etmekteki en önemli donanımını Üstad Hazretleri şöyle tarif ediyor:

"**CENÂB-I HAKKA vâsıl olacak tarikler pek çoktur. Bütün hak tarikler Kur'ân'dan alınmıştır. Fakat tarikatlerin bazısı, bazısından daha kısa, daha selâmetli, daha umumiyetli oluyor. O tarikler içinde, kâsır fehminle Kur'ân'dan istifade ettiğim 'acz ve fakr ve şefkat ve tefekkür' tarikidir.**"

"**Evet, acz dahi, aşk gibi, belki daha eslem bir tariktir ki, ubudiyet tarikiyle mahbubiyete kadar gider. Fakr dahi Rahmân ismine isal eder. Hem şefkat dahi, aşk gibi, belki daha keskin ve daha geniş bir tariktir ki, Rahîm ismine isal eder. Hem tefekkür dahi, aşk gibi, belki daha zengin, daha parlak, daha geniş bir tariktir ki, Hakîm ismine isal eder.**"

"**Şu tarik, hafî tarikler misilli, 'letâif-i aşere' gibi on hatve değil; ve tarik-i cehriye gibi 'nüfus-u seb'a' yedi mertebeye atılan adımlar değil; belki Dört Hatveden ibarettir. Tarikatten ziyade hakikattir, şeriattir.**"

"**Yanlıı anlaşılmassın; acz ve fakr ve kusurunu Cenâb-ı Hakka karşı görmek demektir. Yoksa onları yapmak veya halka göstermek demek değildir."**(1)

Fakr: *İhtiyaç sahibi anlamında kullanılmıştır.* Risale-i Nur'daki manası ile insanın zerreden güneşe kadar nihayetsiz ihtiyaçlara muhtaç olması demektir. Yani insan fitrat olarak kâinatta her şeye muhtaç olarak yaratılmıştır. İnsan hayatının devamı bütün kâinat çarklarının işlemesine bakar; böyle olunca insan kâinattaki her şeye muhtaç olarak yaratılmış olduğu sabit olur.

İşte insan bu sonsuz ihtiyacından dolayı fakirdir. Allah bu fakirlik halini insana her ihtiyacında ihtiyacı olmayan Allah'ı bulması için vermiştir. Yani insan bu hâliyle nereye bakarsa, hangi şeye ihtiyaç duyarsa orada fakirlik penceresi ile fakir olmayan Allah'ı bulabilir.

Acz: *Kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar zayıf ve iktidardan yoksun anlamında kullanılmıştır.* Yani ihtiyaçları hem kâinatı kuşatmış hem de ebede uzanmış olmasına rağmen, bunlardan en basitini dahi tedarik edemeyecek kadar acizdir insan.

Burada daha çok insanın iktidarsızlığına vurgu vardır. Bu acizlik penceresi de aciz olmayan Allah'a açılıyor. *İnsan acizlik damarı ile aciz olmayan Allah'ı idrak ediyor.* Her şeyin acizlik damarı ile Allah'a muhtaç olduğunu görüp tam tevazu ile kulluğa yöneliyor. İşte Risale-i Nur mesleğinin Allah'a giden iki temel esası ve iki temel marifet noktası bu **acz** ve **fakr** yoludur.

Şefkat: Şefkat, Allah'a götürmede ve ulaştırmada aşktan daha keskin daha parlak bir vasıtaadır. Aşkın çok riskleri ve tehlikeleri var. Lakin şefkat katıksız ve risksiz iman rehberi ile Allah'a götüren bir yoldur. Mesela, anne ve babanın perde olduğu şefkat, Allah'ın rahmet ve hikmetinin bir cilvesi ve bir tezahürüdür.

Bütün mahlukattaki anne ve babaların yavrularına olan şefkatini tefekkür eden birisi, Allah'ın sonsuz şefkatini idrak eder ve ona müteveccih olur. Aynı zamanda hayatında şefkati kendine bir prensip yapar, insanlara karşı merhametli olur.

Tefekkür: Allah'ı tanımanın en sağlam ve güzel yollarından birisi, eserden müessire doğru gitmektir. Yani, eserlerinden hareket ederek eser sahibini tanımaktır. Bu yüzden kâinat ve içindeki sanatlar hepsi birer penceredir, bu pencerelere iman gözü ile bakılırsa marifet şuaları parıldar. Her bir eser üstünde Allah'ın isim ve sıfatları tecelli eder, insan bu tecellileri takip ederek kaynağı olan Allah'a ulaşır. Bu tecelliler içinde Allah'ın bin bir ismi tecelli eder, her meslek ve meşrep sahibi bu isimlerden birisini esas alır ve o ismin gözlüğü ile kâinata ve eserlere bakar. O isme yapışır ve o ismin tecelli ipi ile Allah'a ulaşır. İşte eserler üstündeki bu marifet parıltılarını düşünmek ve okumak **tefekkür** oluyor ki, Risale-i Nurların bütün parçaları bu minval üzere gidiyor.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Altıncı Söz, Zeyl.](#)